

Konkurrence- udsættelse af offentlig it

– Effektiviseringen af den offentlige sektor skal ske uden at gå på kompromis med kvaliteten

Konkurrenceudsættelse af offentlig it

Effektiviseringen af den offentlige sektor skal ske uden at gå på kompromis med kvaliteten. Et effektivt redskab til det er, at kommuner, regioner og statslige myndigheder skaber konkurrence om de opgaver, som private kan løse lige så godt eller bedre. På digitaliseringsområdet omfatter det bl.a. digitale udviklingsprojekter it-drift og -vedligehold

Ligesom på det private marked betyder det, at opgaverne i det offentlige hele tiden bliver udviklet og forbedret, fordi både private virksomheder og de offentlige driftsenheder forsøger at vinde opgaven. På det digitale område er konkurrence også en vej til at opnå den nødvendige øgede brugervenlighed, it-sikkerhed og databeskyttelse.

På trods af fordelene er omkring 75 pct. af opgaverne i den offentlige sektor ikke udsat for konkurrence i dag. DI anbefaler derfor, at det offentlige udsætter flere opgaver for konkurrence, så ideerne fra det frie marked i højere grad kommer i spil og bidrager til udviklingen af den skattefinansierede velfærd.

Det gælder i særdeleshed opgaver indenfor it og digitalisering, der ikke er kernevel-færdsopgaver. It og digitalisering understøtter derimod de mennesker, der leverer kernevel-færd, og konkurrenceudsættelse åbner mulighed for at frigøre tid og res-sourcer til disse opgaver.

En analyse fra DI Digital viser, at de nye muligheder for forbedret offentligt-privat samarbejde i den nye udbudslov fra 2016 ikke udnyttes tilstrækkeligt på det digitale område. Analysen peger også på, at selvom antallet af digitale udbud indenfor f.eks. it-tjenester, rådgivning, programudvikling, internet og support er steget betragteligt frem mod i dag, tyder det ikke på, at det skyldes en øget grad af konkurrence-udsættelse, men snarere at det digitale områdes betydning for økonomien i perioden generelt er vokset. Derfor anbefaler DI Digital, i forlængelse af DI's generelle anbefalinger, en øget konkurrenceudsættelse af offentlig it.

DI DIGITAL ANBEFALER: KONKURRENCEUDSÆTTELSE AF OFFENTLIG IT

Grundprincip: Alle udbudsregnede offentlige it-opgaver skal konkurrenceudsættes

- ➔ Det offentlige skal ikke udvikle it-systemer
- ➔ It-drift og vedligehold i Statens It bør konkurrenceudsættes
- ➔ Gør op med monopolløsninger på det offentlige it-område.

DI DIGITAL MENER

It og digitalisering er ikke kernevel-færd. Det skal bedst muligt understøtte de mennesker, der leverer vores kernevel-færd. Så kan de bruge 100 pct. af deres tid på vel-færdsopgaver.

Som et grundprincip bør al offentligt it-udvikling og -drift konkurrenceudsættes.

Vi skal have gjort op med gamle monopolløsninger. Det er nødvendigt for at sikre det offentlige de bedste løsninger til den bedste pris.

Der findes desværre ikke "quick fixes" – bedst kvalitet for pengene opnås gennem åbne udbud og flerleverandør-løsninger.

*Branchedirektør
Adam Lebech*

DI DIGITAL ANBEFALER

GRUNDPRINCIP: Alle udbudsegnete it-opgaver skal konkurrenceudsættes

Den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi for perioden 2016–2020 lægger op til, at offentlig digitalisering skal skabe vækstmuligheder i den private sektor. Som opfølgning på strategiens intentioner bør der indføres et grundprincip om, at alle it-opgaver i den offentlige sektor, drift såvel som udvikling, der kan konkurrenceudsættes, skal konkurrenceudsættes. Hermed kan den offentlige sektor spare penge og opnå højere kvalitet, ved at lade den private sektor byde ind på en række af den offentlige sektors opgaver.

Det offentlige skal ikke udvikle it-systemer

Det offentlige skal ikke udvikle it-systemer, slet ikke på områder hvor private leverandører allerede har udviklet velafprøvede, modne og sikre it-løsninger. For eksempel har en række kommuner og flere regionale og statslige enheder etableret ”brugerklubben” SBSYS, hvor de i fællesskab udvikler et elektronisk dokument- og sagshåndteringssystem. Det sker på trods af, at der er et velfungerende marked og offentlige rammekontrakter på området.

It-drift og vedligehold i Statens It bør konkurrenceudsættes

Statens It er statens interne it-driftsorganisation. Statens It har ansvaret for drift af generelle systemer og it-support for en række ministerier, styrelser og andre statslige institutioner. I alt serviceres cirka 12.000 brugere og en lang række forskellige systemer. Frem til 2021 planlægges det at samle hovedparten af den øvrige del af statens it-drift i styrelsen, således at det samlede antal brugere når op på 29.000. Kun en del af systemerne er i dag konkurrenceudsat. Statens It bør konkurrenceudsættes fuldt ud. Der er ingen grund til, at virksomheder, der håndterer it-drift for globale private koncerner, ikke skulle kunne gøre det samme for den statslige sektor.

ØKONOMISK CASE:

Sund økonomi i konkurrenceudsættelse på it-området

En analyse fra Rigsrevisionen i december 2016 viste, at Rigspolitiet, SKAT og Domstolsstyrelsen har monopolløsninger for knap 300 mio. kr. årligt, som aldrig har været konkurrenceudsat.

Når man ser på hvad der tidligere er sparet, når lignende systemer konkurrenceudsættes, så er der alene her et årligt potentiale for besparelser på mellem 75–150 mio. kr. Altså det samme, eller et bedre produkt, til den halve pris.

EKSEMPEL PÅ KONKURRENCEFORVRIDNING

Kommunal it-udvikling via brugerklubber – SBSYS: 35 kommuner

På it-området oplever virksomheder konkurrence fra kommunale andelsforeninger, såkaldte brugerklubber, der udvikler konkurrerende løsninger på områder, hvor der findes velfungerende leverandørmarkeder. Det gælder eksempelvis inden for elektroniske dokumenthåndteringssystemer. Den største brugerklub i dag er SBSYS, som oprindeligt er stiftet af de tidligere Ringkjøbing og Århus Amter, men nu tæller 35 kommuner på tværs af landet samt Region Midtjylland. Brugerklubben har i 2016 arbejdet på at sælge deres løsning til nye kommuner, bl.a. Thisted og Haslev, typisk uden at kommunerne har udbudt opgaven formelt. SBSYS vokser og risikerer at skabe en monopolstruktur på markedet for dokumenthåndteringssystemer, hvis trenden fortsætter. Når kommunerne ikke udbyder opgaver, sikrer de sig ikke, at de får et konkurrencedygtigt produkt.

Der er anlagt en sag ved Statsforvaltningen i 2014 om lovligheden af kommunernes aktiviteter. Afgørelsen fra Statsforvaltningen afventes fortsat.

Gør op med monopolløsninger på det offentlige it-område

På det kommunale område er man kommet langt med konkurrenceudsættelse af en række it-løsninger på områder, hvor der igennem mange år har været monopol. Med etableringen af KOMBIT og samlingen af en række kommunale opgaver hos Udbetaling Danmark er der sikret reel konkurrenceudsættelse på områderne. I staten er der stadig en række områder, hvor der ikke gennemføres udbud eller genudbud af en række it-løsninger. Det gælder f.eks. en række løsninger inden for SKAT og Rigspolitiet. Der bør opstilles en strategi for skabelsen af fuld konkurrence om udvikling og drift af offentlige it-løsninger, hvor der i dag er monopol.

STATENS KASSEEFTERSYN AF IT-OMRÅDET

157 kritiske systemer i utilstrækkelig systemtilstand

I januar 2017 offentliggjorde regeringen resultaterne af et såkaldt "kassereftersyn" af det statslige it-område. Eftersynet har identificeret og vurderet mere end 4.000 statslige it-systemer og udviklingsprojekter. Kassereftersynet viser bl.a., at de offentlige myndigheder generelt er bedre end deres rygte til at drive it-udviklingsprojekter. Ud af de igangværende 170 større it-udviklingsprojekter i staten kan kun 10 karakteriseres som havende en høj risiko, og i vurderingen af løsningen af opgaverne scorer staten højt inden for disciplinen risikostyring.

Det er til gengæld bekymrende, at en lang række af statens it-løsninger er forældede og usikre. Ud af 428 it-systemer, der karakteriseres som kritiske, er 157 i såkaldt utilstrækkelig systemtilstand. Hertil kommer, at en lang række af løsningerne aldrig har været i udbud. En analyse fra Rigsrevisionen i december 2016 viste, at Rigspolitiet, SKAT og Domstolsstyrelsen har monopolløsninger for knap 300 mio. kr. årligt, som aldrig har været konkurrenceudsat.

Regeringen har allerede udmeldt, at man efter sommerferien vil fremlægge en ny it-strategi for staten. Strategien skal bidrage til at rydde op i statens it-systemer og sikre, at forældede systemer og systemer, der ikke har været i udbud, bliver erstattet med nye, tidssvarende systemer med højere sikkerhed.

Det fremgår ligeledes af regeringsprogrammet, at regeringen ved årsskiftet 2017–2018 vil præsentere et samlet program for fornyelse af den offentlige sektor. Programmet skal bl.a. sikre, at offentlig it-drift og it-udvikling i højere grad konkurrenceudsættes. Og den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi for perioden 2016–2020 lægger op til, at offentlig digitalisering skal skabe vækstmuligheder i den private sektor.

Konkurrenceudsættelse er forudsætningen for at få mest mulig kvalitet og brugervenlighed for pengene. Det er tidligere vist, at besparelspotentialet når monopolløsninger på it-området konkurrenceudsættes er op til 50 pct.

Der er behov for, at staten igangsætter et arbejde med opdatere deres it-systemer til moderne krav til digitale løsninger i forhold til funktionalitet, brugervenlighed og sikkerhed. DI lægger i sin 2025-plan op til, at der bør investeres yderligere 15 mia. kr. i offentlig digitalisering frem til 2025, hvilket bl.a. skal bidrage til radikalt at forandre og effektivisere den offentlige sektor med hjælp fra moderne it-løsninger. Offentligt ansatte skal bruge 100 pct. af deres tid på at levere velfærdsløsninger til borgere i Danmark.

Forudsætningen for at høste gevinsterne ved digital nytænkning i det offentlige er, at der investeres i mere tidssvarende løsninger. DI Digital mener, at det bør ske under videst mulig omfang af konkurrenceudsættelse. Samtidig bør staten satse på at styrke kompetencerne på de områder, hvor kasseeftersynet viser, at der er plads til forbedring. Det gælder bl.a. styrkelse af myndighedernes kompetencestyring og samspil med leverandørerne.

DI Digital hilser derfor den konkurrenceorienterede linje i udspillene velkommen, og DI Digital's anbefalinger er udarbejdet som en række input til regeringens videre arbejde med at understøtte øget konkurrenceudsættelse af it-området.

EKSEMPEL PÅ KONKURRENCEFØRVRIDNING

Gratis it-system tilbydes andre regioner – Region Midtjylland

Vestkronik, som er en del af Region Midtjylland, har udviklet it-systemet AmbuFlex. AmbuFlex anvendes i forbindelse med forskning og måling af behandlingskvaliteten på forskellige sygdomsforløb i blandt andet hospitalssektoren. Der er private, alternative it-system-løsninger til AmbuFlex, der er i direkte konkurrence med AmbuFlex på både det offentlige marked og det private marked/fonde (eksempelvis Kræftens Bekæmpelse).

AmbuFlex's regnskab er integreret i Region Midtjyllands regnskab. Da AmbuFlex har udført indtægtsdækket virksomhed uden en regnskabsmæssig adskillelse fra regionen, er der skabt risiko for krydssubsidiering mellem den offentlig betalte forskningsaktivitet og aktiviteter udført på det private marked med konkurrenceforvridding til følge. Samtidig har AmbuFlex indgået samarbejdsaftaler med alle øvrige regioner om, at de gratis får stillet it-systemet AmbuFlex til rådighed mod, at de enkelte regioner bidrager med udviklingsaktiviteter. Private aktører oplever dette som konkurrenceforvriddende. Sagen er indbragt for Statsforvaltningen – men der er ikke kommet en afgørelse i sagen.

En radikalt forandret offentlig sektor

DI foreslår, at regeringens program for fornyelse af den offentlige sektor indeholder en styrket indsats for digitalisering af den offentlige sektor i forhold til den eksisterende fællesoffentlige strategi for perioden 2016–2020.

Der bør prioriteres øgede investeringer i offentlig digitalisering. Investeringerne bør øges med 15 mia. kr. frem til 2025, der placeres i en digital omstillingsfond som kendt fra globaliseringsindsatsen.

Der bør anlægges et innovativt perspektiv på offentlig digitalisering, jf. DI's forslag om en række moonshots på området. Bl.a. at offentligt ansatte skal bruge 100 pct. af deres tid på kernevelfærd.

Læs mere om DI's moonshot online: di.dk/opinion/digitaliseringsindsats-under-anbefalinger